0-742.02119

vaso milinčević

nije položio romansijerski ispit

Našoj savremenoj literaturi, naročito prozi, rat još uvek daje najviše sokova, bilo da se opisuju neposredni događaji i doživljaji ili ratom poremećene ravnoteže i odnosi. Upadljivo najveći broj dela priča o učešću mladih ljudi u ratnom vihoru, upoznajući nas s njihovim herojstvom, žrtvovanjem, optimizmom, klonućima, vidljivim i nevidljivim preživljavanjima, ranama i ožiljcima. To je i prirodno, jer dobar deo mladih pisaca govori ustvari o sebi, o svojim osećanjima i svojoj generaciji i često nije teško prepoznati autore u junacima njihovih dela.

Raduje nas činjenica da se u poslednje vreme kod većine pisaca oseća napor da ljude i njihovo trajanje u ratu osvetle prvenstveno psihološki, iznutra, zapostavljajući faktografiju i površinske deskripcije. Samo, kod pojedinaca ta težnja je veoma skromno ostvarena. To se može reći i za prvi roman mladog hrvatskog pesnika Čede Price.

Svoje vizije rata i ratnih strahota Prica je izneo preko jednog sedamnaestogodišnjaka. Ostavši bez oca (streljale ga ustaše) Polip (Pavle) Božanić odlazi u partizane. Razvijenog unutrašnjeg života, preosetljiv i prijemčiv za različite utiske, Polip je nekako otkinut od stvarnosti, sav predan svojim sanjama i prisećanjima na bezbrižno detinjstvo i rano umrlu majku. On sve oko sebe meri prošlošću, prerađuje to u svojoj budnoj mašti i upoređuje i usklađuje s pročitanom lektirom. Uopšte, čini nam se da je da iznese breme koje mu je dodeljeno. Do kraja romana nije se »osamostalio« te mu autor mora često da priskače u pomoć. Njegova preživljavanja i način rezonovanja mnogo više odgovaraju preokupacijama savremenog mladog načitanog inletektualca nego omladincu partizanu. Najme, stiče se utisak da je pisac svome junaku dodelio naknadna preživljavanja, te je umnogome oslabljena humana i plemenita poruka utkana u ovo delo.

Ni pri stvaranju ostalih junaka, mahom nedovoljno izdiferenciranih, Prica nije imao uspeha. Svima likovima je zajedničko unutrašnje suprotstavljanje ubijanju, ratu, kao i težnja za mirom i ljubavi i rešenost da se to ostvari, ali oseća se da su likovi stilizovani, neživotni, pravljeni a ne doživljeni. Celovitije je ocrtan lik bolničarke Eve Špicer (takođe intelektualka, dosta slična Polipu) ali i tu ima izvesnih nedoslednosti. Odnos i ljubav između nje i Polipa odvija se prilično nameštено, neobjašnjeno. Naročito je proizvoljno data scena Evine smrti. Dok je Polipov život pisac ispričao u prvom licu, Evu Špicer nam je prikazao posredstvom njenog dnevnika. Neke stranice Evinog dnevnika, emotivno, lirski obojene, pokazuju da je pravi Pricin domen lirika. Pojedini lirski odeljci najuspelija su mesta ove knjige, samo to nije potka za roman. Za nj je potreban ne samo dublji doživljaj već i sposobnost celokupnijeg obuhvatanja i sagledavanja životnog toka i pojedinaca u njemu, a baš to Prici nedostaje. Nema one autentične atmosfere koja bi doprinela uverljivosti i životnosti. Jer, iako ljudi ginu, lije se krv, ne uzbuđujemo se pošto ni jednog trenutka ne zaboravljamo da se to događa samo u knjizi. Ova partizanska jedinica kao da učestvuje na manevrima i očekujemo da posle zvuka trube prestane paljba i »mrtvi« ustanu. Prikazujući borbu Prica ne uspeva da simultano obuhvati sve sektore, no prenosi radnju od jedne ličnosti do druge, tako da se gubi celina. Inače, u ostalim delovima nema takvih propusta, jer Prica ume da rasporedi i grupiše građu, mada ponekad malo kruto, klišetirano.

Ima u ovom delu jedan sektor koji je manje zatajio od ostalih. Mislim na stil i jezik. Prica tečno priča, tekst je pretežno emotivno intoniran, korišćenje lokalnih reči i izraza umesno i umešno, ali ponegde smeta izvesna sladunjavost i stilizovanost u govoru pojedinih lica. I u tome je Prica više pesnik nego romansijer. U celini, roman »Nekoga moraš voljeti« deluje kao konstrukcija i s njime pisac nije položio romansijerski ispit.

0-742.02375

miloš stević

ovako dalje?

Prvih šest knjiga poezije edicije »Prva zbirka« je pred nama. Prva i šesta opravdale su svoj izlazak. Ali čemu ostala?

Ako je bilo potrebno izvlačiti iz anonimnosti ili bar poluanonimnosti poetske nagoveštaje naimlađe generacije pisaca nije se moralo ići u krajnju sentimentalnost jer...

... cilj nije postignut.

O prvoj knjizi ove edicije i njenom autoru rečeno je već dovoljno u jednom od prošlih brojeva »Polja«.

Druga knjiga:

Pavle Kićevac: »Kao da kraja nema«

Sva sreća — kraja ima. Mada čitalac čezne za njim već posle prve pročitane strane. Posle većeg napora shvatamo da se ovde radi o isprepletenim košmarskim emocijama jednog odeljenja sa trideset kreveta i trideset zarobljenika čiji se život vrti u erupcijama crvenog na usnama, u hipertrofiranoj senzualnosti koja nema gde da se odlije. Ideja lepa — tekstuelna obrada siromašna i isforsirana, kompozicija — bolje da ne govorimo.

Treća knjiga:

Branislav Kupusinac: »Obruč za snove«

Naslov veran tekstu. Stihovi bez težine koja bi bila iznad skale svakidašnjih otkrića. Dobijate utisak da je autor zauvek zatvorio korice svojih traženja ne našavši ničeg sudbinskog u alkoholičarskim meditacijama o circulus vitiosus-u plavih večernjih kompozicija.

Četvrta knjiga.

Esad Velić: »Mučnina okuka«

O ovoj zbirci najrečitije je progovorio sam autor poslednjim stihom:

Mišljah biću
a neću.

Vladimir Stojšin u svojoj zbirci »Trojanski konj« očito nešto hoće ali ne zna se šta. I on kaže na jednom mestu:

»U kori ove sobe nešto smo nejasno htelie.

Neka se izjasni — mi čekamo!

Posebno mesto pripada *Petru Pajiću*. On je od prvih stihova, koji su se pojavili pre nekoliko godina u »Mladoj kulturi« do danas učinio vidan uspon. Stil više nema toliko rapavosti, jezik je daleko bogatiji i konačno — pesnik nam nešto donosi. Ne velike istine (ko može i da ih očekuje u prvoj zbirci) ali je iščupao iz tame predosećanog neke zajedničke malenkosti, koje i čitaoci nose u sebi. Njegova zbirka je nejednaka, puna padova, ali njegov stih ume da bude melodičan i istinit. Pesma: »Ako porastemo do zvezda« pripada redim pesničkim vrednostima. Ne možemo se oteti lepoti poslednjih stihova:

»Ako porastemo do zvezda
ostavimo svoj vid ispod našeg rasta«.

Pesnik razotkriva jednostavne istine na specifičan način:

Rat se nigde nikada nije još završio (Rat)
Ali nas zdrava mesta jedino bole (Nedelja)
Neporažen si sa svojim velikim bramom (Obasjana nada)
Molitva leži u kolenima skitača. (Mreza)

Tek kada čovek pročita ovu zbirku može doneti zaključak o prvoj četvorici. Oni se žalosno vrte u pomodarskoj krletci neosimbolizma sa presađenim manirima Vaska Pope iz kojih su se razlistale male epigonske krošnje. Ako je zaista u njihovoj psihičkoj konstrukciji sve tako halucinantno kao i u njenim produktima, onda ima mesta zabrinutosti. Ali ja u to ne verujem. Želim im samo da se sete reči velikog slovenačkog pesnika: Budi svoj! Jer njihov kolega Petar Pajić je svoj i zato je i naš.

Posebno je pitanje kriterijum redakcije ove edicije. Jer za nezrelo voće branje nije stimulans, nego medveda usluga.

0-742.02887

dragutin ognjanović

labilna antologija

U ovaj antologiski brod (»Vrata vremena«) ukrcala se velika pesnička porodica sa malo odabrane dece. Ipak, postojao je izvestan kurtoazni red: ulazilo se po godinama rođenja. Vrata je otvorio Jure Kaštelan, a zatvorio ih Dragan Kolundžija. Naizgled ni pesama ni pesnika nije malo, pa ipak, kada se bolje osmotri, makar i po cenu izvesnog reduciranja i povećanja obima knjige, opravdana je tvrdnja da su u nju mogli biti uvršteni i pesnici: Branko Miljković, Miroslav Antić, Husein Tahmiščić, Sreten Perović, Florika Štefan, Svetislav Mandić kao i neki drugi.

Pesnici koje je objedinila antologija zastupljeni su sa po jednom od sedam pesama. U prvi red (sa sedam pesama) uvršteni su: J. Kaštelan, V. Popa, M. Pavlović, V. Parun i S. Mihalić; u pozadini (sa po jednom pesmom) ostali su: Risto Tošović, Slavko Vukosavljević, Petar Levec, Gordana Todorović i Gane Todorovski, iako neki od njih to ne zaslužuju. »Jedinstveni jugoslovenski kriterijum« nije zadovoljen ni u izboru pesnika, ni u izboru poezije, ni u pogledu vrednovanja pojedinih pesničkih individualnosti. Iz Hrvatske zastupljeno je sedamnaest, a iz Crne Gore jedan pesnik!

Skloni smo da napadamo i stavljamo prigovore estetskim ukusima, ugađenosti i pedanterije jedne boganopopovićevske škole, a svesni smo da je kao antologičar ostao jedan Bogdan Popović. Zbog toga se desilo I. V. Laliću i J. Pupačiću da previde potrebu jednog iscrpnog predgovora u kome bi se razmotrilo stanje naše savremene poezije i ukazalo na njene najviše domete i da i sa te strane posvedoče o svojoj brzopletosti, žurbi i nesnalaženju.

LISTOVI * ČASOPISI * DOGAĐAJI * LISTOVI

0-742.02631

intervju s ezra paundom

Pošto se zadržao u Napulju, pre no što će se iskrcati u Đenovi, Ezra Paund je pristao da održi konferenciju za štampu sa italijanskim novinarima. Paund je posle rata bio zatvoren u ludnicu zbog saradnje sa Musolinijem. Nikada mu nisu sudili, pa ga čak nisu ni okrivili. T. S. Eliot, Hemingvej i Tarber su zahtevali da se pusti na slobodu.

— Jesu li vas mnogo usrećili što su vas pustili na slobodu?

— Ne, to je samo pravičnost. Najveća mi je sreća što sam celo vreme proveo u ludnici. U naše doba se u USA samo tamo može živeti.

— Koja je najveća greška koju, po vašem mišljenju, novinar može da učini?

— Najveća greška je preciznost. Ne istina. Jer, na kraju krajeva, istina može da se da u fragmentima, rasparčana po želji. Preciznost je naprotiv samo pravoliniska.

— Šta mislite o Americi?

— Neznanje rađa sva zla modernog sveta. I neznanje suvereno vlada u Sjedinjenim državama. Tamo su zreli ljudi neznalice i pripremaju neznanje mladih na univerzitetu i u školama. U četrdeset devet država istorija se nigde ne predaje.

— Da li ste mnogo čitali za vreme vaše prinudne izolacije?

— Nikako. Treba da dodam da, na svoje veliko zadovoljstvo mrzim da čitam; odvratne su mi te crne linije na beloj hartiji.

— Koje osobine čine knjigu remek delom?

— Srce i um.

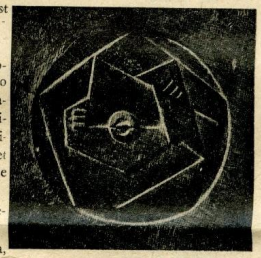

— Ko je najveći američki pesnik?

— Walt Whitman, ali moja najomiljenija knjiga je Uliss.

— Pišite o meni sve što vam bude palo na pamet. Bilo kako bilo moje će reči biti unakažene, žurnalista ima jedan jedini način da ga ne otpreme, a to je da ne piše ništa tačno.

*

Bureau de Poesie emituje poeziju mladih koji još nemaju izdavača ili onih koji su već zaboravljeni. I to preko France I svakog drugog četvrtka u 21.40 i preko France III svakog drugog četvrtka u 13.05.

MOJ OTAC

0-742.03143

Moj otac od firnajsa i kreča
Nikada ne razmišlja o smislu života,
Ne čita romane ni novine,
Ne juri tuđe žene,
I uopšte, neprimetno tavori.
On najmanji, nikada nije krao ni klao,
Niti pripadao bilo kojoj političkoj partiji.
Rodio se s prvim mrazevima
Negde iza dunavske košave i nakostrešenih Karpata
U nekom selu za koje niko ne zna
Da bi gnječio oštru travurinu života,
Da bi totalno skroman i miran
Vrludao podjednako sit i podjednako tužan
Ulicama ili poljima,
Između hleba i muzike u crevima,
Između država, između istorija.
Za njega, urednog platišu svih mogućih članarina
I najamnina,
Lojalnog građanina i bez ikakvih verskih predrasuda.
Majka
sa šezdeset kila dobrote
i nekoliko litara nervoze
ponosno kaže da »ipak nije beskičmenjak«.
Moj otac od nikotina
Sa troje odrasle dece
Živi od sezone do sezone,
I njegove kolege ispičuture,
Kažu da je ponekad čudan,
Jer ne pije rakiju već samo crno penušavo pivo.
Moj otac od šajbne, bronze i štricle,
S merdevinama od kukova do prljavog poda
Vrati se gdekad umorno srećan,
Sa nekoliko crkavica u džepu,
I veknom pod pazuhom,
Okupi oko sebe nas, školovanu decu,
Ispriča nešto iz svoje mladosti,
A onda se zakašlje, otpljune grumen krvi iz akutno
Obolelib pluća
I prući se kao zaklano jagnje
Na tvrdi krevet sa svojih pedesetčetiri godina muke,

Toni KUCINOVIĆ

polja

MESEČNIK ZA KULTURU I UMETNOST / GOD. IV, 1958, BROJ 35 / REDAKCISKI KOLEGIJUM: IVAN HOROVIC, JASNA MELVINGER, PETAR MILOSAVLJEVIĆ, PAVLE POPOVIĆ, BOGDANKA POZNANOVIĆ, DEJAN POZNANOVIĆ, MILETA RADOVANOVIĆ I FLORIKA ŠTEFAN / GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: DEJAN POZNANOVIĆ / UMETNIČKA OPREMA: IVAN HOROVIC / VINJETE: DIMITAR ČUDOV / LIST IZDAJE NOV. I IZD. PRED. »PROGRES« N. SAD, M. GORKOG 20/I / TEK. RAČUN 151-11/1-514 / REDAKCIJA I ADMINISTRACIJA: N. SAD, M. GORKOG 20/I, TEL. 55-59, 49-67 / UREDNICI PRIMAJU PONEDELJKOM OD 12—14 SATI / RUKOPISI SE NE VRAĆAJU / CENA PRIMERKU 20 D. GOD. PRETPLATA 200 D. / ŠTAMPA »KOSTA ŠOKICA«, N. SAD, BR. RIBNIKARA 14.